

Comentariul operei Sarmanul Dionis scrisa de Mihai Eminescu - a treia parte

Reflectiile din preambulul filozofic sunt atribuite eroului nuvelei, Dionis, fata de care Eminescu isi ia o anume distanta ironica. De aici si titlul nuvelei: Sarmanul Dionis, care contine o usoara unda de compasiune, dar si o autoironie geniala pentru ca Eminescu se autoproiecteaza in eroul sau, un marunt functionar si un modest copist, care lucreaza in arhiva unei cancelarii.

In ciuda statutului sau social, umil si derizoriu, Dionis reprezinta opul inadaptabilului superior, al intelectualului capabil sa-si puna cele mai mari probleme metafizice. "Ezitatea cititorului", din finalul nuvelei, este pregatita minutios, inca de pe acum, prin prezentarea sumara a biografiei eroului, a preocuparilor si a modului sau de viata Dionis este un visator si un imaginativ ("pentru el visul era o viata si viata era un vis"). Dionis are o ereditate incarcata (tatal sau murise intr-un spital de alienati) si ramane orfan de mic (mama se stinge prematur, in mizerie). El citeste carti vechi, tratate de magie, alchimie si astrologie si vrea sa se specializeze in disciplinele oculte.

Eminescu intentioneaza sa ne sugereze ideea ca eroul sau poate fi victima nu numai a propriei imaginatii, debordante si dezlantuite, dar si a preferintelor de lectura. O astfel de carte, un tratat de astrologie bizantina un "manuscript de zodii", scris in greaca si latina si ilustrat, nu intamplator, cu portretele lui Platon si Pitagora (filozofi care l-au marcat profund pe Eminescu), citeste Dionis, dupa ce se intoarce, pe o vreme urata ploioasa acasa in locuinta lui, aflata intr-o totala dezordine, in timp ce asculta acordurile muzicii de la pianul vecinei de peste drum, blonda cu ochi negri, o "noua Ofelie", pe care numai "geniul divinului brit, Shakespeare" o putuse crea Dionis adoarme si, in vis, se vede, dintr-o data in epoca lui Alexandru cel Bun (epoca apreciata de Eminescu pentru armonie si stabilitate economica si sociala!), sub infatisarea calugarului Dan.